

công tác dịch thuật. Những đề khảo luận đó hoặc giáo sư đương sự chọn, hoặc do Bộ đề nghị (*Tỉ như đề: Khảo luận về chủ trương cải tạo xã hội và văn nghệ của Tự Lực Văn Đoàn.*)

Như vậy, với sự đóng góp của toàn thể giáo sư, chỉ trong vòng ba năm là nam nữ học sinh của chúng ta đã tương đối có đủ sách cần dùng để tham khảo và bồi bổ trí thức. Công việc đó thật lớn nhưng người nào cũng góp phần mình vào, thành ra sự thực hiện lại rất giản dị, nhẹ nhàng. Hiện tình không một vị giáo sư nào là không lo lắng cho trình độ hiểu biết của học sinh mình, những mầm non, những tương lai của dân tộc, cho nên chúng tôi dám chắc không một vị giáo sư nào ngại việc này cả.

TÀI LIỆU CHO ĐẠI HỌC

Lên tới Đại Học tài liệu tham khảo càng nhiều càng hay. Sinh viên mỗi môn hàng năm phải:

Làm một bài khảo luận về một đề tài có hạn định ở trong chương trình.

- Dịch một quyển liên quan mật thiết đến môn mình học do giáo sư chỉ định. Nếu là một cuốn sách này quan trọng giáo sư sẽ để sinh viên được quyền hợp thành từng toán làm việc tập đoàn. Cuối năm, những tác phẩm dịch thuật đó, sau khi đã được các vị giáo sư kiểm soát, *nhuận sắc*, cũng được Bộ cho in thành sách. Còn những bài khảo luận giá trị của sinh viên in trong các tập kỷ yếu dĩ nhiên có thể vừa làm tài liệu tham khảo ở Đại Học vừa làm tài liệu giảng dạy cho Trung học. Các giáo sư căn cứ vào sự làm việc đó của sinh viên mà cho điểm. Số điểm này sẽ cộng với số điểm thi cuối năm. Văn bằng cử nhân được cấp phát như vậy chắc chắn xứng đáng với tài năng sinh viên và bớt phần may rủi (*Sinh viên nào vì lý do này hay lý do khác không thể tới trường chuyên cần vẫn phải đến xin các vị giáo sư hay vị Khoa trưởng đề tài khảo luận, và sách phải dịch.*)

Đặc biệt với các sinh viên Cao học trong thời gian hiện đại¹⁷ có thể miễn tới trường nhưng bắt buộc mỗi sinh viên phải dịch từ ba đến năm quyển sách đương thời nổi tiếng về khoa mình học. Dịch xong cuốn nào sinh viên xin được thuyết trình ngay trước Hội đồng giáo sư. Các giáo sư kiểm soát, chất vấn sinh viên xung quanh tác phẩm dịch thuật đó. (*Nếu trong khi làm việc sinh viên lại thường xuyên liên lạc với một hay nhiều giáo sư, tưởng không còn gì hơn nữa.*) Cứ như vậy cho tới tác phẩm cuối cùng đã ấn định thì sinh viên được cấp bằng Cao Học và sửa soạn luận đề Tiến Sĩ.

Chúng ta hẳn cũng nhận thấy rằng dịch một cuốn thì ít ra cũng phải đọc và nghiền ngẫm cuốn đó tới mười lần. Sinh viên dịch từ ba đến năm tác phẩm quốc tế lớn nhu vậy đủ để thâm hiểu vấn đề, xứng đáng với văn bằng cấp phát và dư sức làm một vị giáo sư có căn bản¹⁸. Tới đây một thắc mắc cần được giải đáp: trong trường hợp người khác dịch hộ sinh viên thì sao? Xin thưa sau mỗi quyển dịch xong sinh viên đã phải thuyết trình về nội dung quyển đó trước Hội Đồng giáo sư và đã phải giải đáp những lời chất vấn của các vị giáo sư để chứng minh thực lực của mình. Và ngay trong khi làm công việc dịch thuật đó gặp chỗ nào thắc mắc sinh viên đã có thể đến liên lạc với vị giáo sư phụ trách để xin lời mình giải. Điều thắc mắc như vậy tưởng có thể coi là giải quyết xong!

Công việc làm như vậy đem lại ba điều lợi hiển nhiên:

1. Chỉ năm năm sau tài liệu học tập ở mọi khoa đều tương đối đầy đủ.
2. Các giáo sư thoát khỏi vũng lầy soạn những bài thường. Các vị dành thì giờ quý báu đó dùng khả năng của mình soạn các luận đề đặc sắc để sau một hay hai năm giảng dạy các vị cho in các luận đề thành sách. Những sách này sẽ là những trân châu vô giá trong kho tàng Đại Học nước nhà.

¹⁷ Xin nhắc lại: bài này tác giả viết vào năm 1957

¹⁸ Tỉ dụ một sinh viên Cao học Công pháp có thể hoặc nhận dịch ba quyển Luật Hành Chánh của ba tác giả nổi danh: Lanbadère, Waline, Vedel, hoặc dịch một quyển Luật Hành Chánh, một quyển Quốc Tế Công Pháp, một quyển Hình Luật của các giáo sư ngoại quốc tùy theo sinh ngữ mình chọn.